

Kans op vergiftiging door eikels

Door de droogte vallen eikels vroeg, ook als ze nog groen zijn. Als die eikels in de weide vallen, vormen ze een gevaar voor de koe. Dierenarts Tim Exel van De Graafschap Dierenartsen legt uit.

Jasper Lentz

De kans op een eikelvergiftiging is in en na droge, warme zomers groter. Temeer omdat het gras schaars wordt door verdroging. Door wind valt een groot aantal eikels op de grond en dus in de weide. Gevaarlijk, want voor een kalf is een tannine-dosis van 120 milligram per kilogram lichaamsgewicht dodelijk.

Groene eikels bevatten tannine. Dat is de grote boosdoener. "Tannine is een gevaarlijke stof voor koeien, maar ook voor schapen en geiten. Groene eikels bevatten veel meer tannines dan rijpe, bruine eikels", vertelt Exel. "Tannines zijn gifstoffen. Die stoffen, ook wel metabolieten genoemd, worden geproduceerd door microbiële hydrolyse

(afbraak) in de pens. Ze binden eiwitten en laten die neerslaan in het maagdarmkanaal en in de nieren. Dat kan dus leiden tot het falen van nieren en het maagdarmkanaal." Exel waarschuwt niet alleen voor gevallen eikels in het najaar, maar ook in het voorjaar is het oppassen geblazen. "Jong eikenblad bevat namelijk ook tannine." Drie tot zeven dagen na consumptie van de eikels of jong blad, kan een waslijst aan klinische verschijnselen optreden. Exel somt op: "Anorexia, dus niet of minder eten. Depressie, dehydratie, ammoniaklucht uit de bek, kossem-oedeem, stilliggende pens, persen op mest en/of urine, verstopping gevolgd door slijmerige of bloederige

diarree, geelzucht, veel drinken en veel plassen, bloed in de urine en neus- of ooguitvloeiing."

Diagnose

Vermoed je als veehouder een eikelvergiftiging, meld het dan zo snel mogelijk bij de veearts. "We gaan dan op basis van de verschijnselen en de eiken langs de weide een diagnose proberen te stellen", vertelt Exel. "Bij een dood dier of na euthanasie van een verdacht dier wordt sectie en histologie van de nieren uitgevoerd. Ook bloedonderzoek is een optie. Verhoogde waarden van ureum en creatine duiden op nierschade, maar is niet specifiek het gevolg van een eikelvergiftiging." Tegen een vermoedelijke eikelvergiftiging is een behandeling mogelijk, mits op tijd wordt gestart. Exel: "Een vloeistoftherapie, oraal of via een infuus, is een optie. Laxeren kan ook helpen, door middel van bijvoorbeeld mineralenolie, natriumsulfaat of magnesiumsulfaat. Ook extra voeren van toxinebindende middelen kan helpen: calciumhydroxide of actieve kool. Om de gifstof tannine te binden, is het toedienen van polyethyleenglycol ook een mogelijkheid; dat kan weefselschade voorkomen."

Herstel

Na de behandeling is het van belang te meten of de schade aan nieren en maagdarmkanaal beperkt is gebleven. "Als dat het geval is, is na ongeveer zestig dagen volledig herstel te verwachten. Bij ernstige schade moet de therapie gestaakt worden en worden besloten tot euthanasie", aldus Exel.

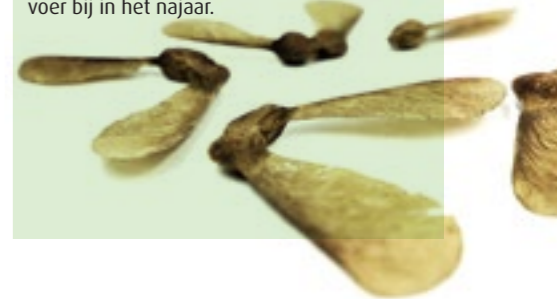
Als veehouder heb je een flinke invloed op het voorkomen van eikelvergiftiging. "Bij weidegang moet je ervoor zorgen dat de koeien gewoonweg niet in contact komen met eikenbomen, jonge blaadjes en eikels. Kies als je weide dichtbij de bomen is voor bijvoorbeeld een extra afrastering."

Steeds eerder

Door de aanhoudende droogte van afgelopen zomer zijn er meer onrijpe eikels op de grond gevallen. De bomen gingen in de overlevingsstand en 'stootten' de eikels af.

Paarden en esdoorns

Waar eikels een gevaar vormen voor de koe, kunnen esdoornzaden voor de nodige problemen zorgen bij paarden. De stof in die zaden, hypoglycine A, heeft een direct verband met atypische myopathie. Hypoglycine komt alleen voor in de gewone esdoorn. In maart 2016 publiceerden de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht en het Wageningse onderzoeksinstituut RIKILT een onderzoek waarvoor paardeneigenaren esdoornzaden en -bladeren die ze in de weide vonden op konden sturen met de melding of er atypische myopathie was voorgekomen. Waar de ziekte was voorgekomen, is altijd hypoglycine A in de zaden aangetroffen. Een van de aanbevelingen uit het onderzoek luidt: voor paarden in de weide goede kwaliteit ruwvoer bij in het najaar.

Door de klimaatverandering is er een tendens gaande. Eikels vallen tegenwoordig al drie tot vier weken eerder dan vijftig jaar geleden. De eikelvergiftiging zal een terugkerend thema worden. Al merkt Exel daar momenteel nog niet veel van. "Gelukkig komen we een vergiftiging in de praktijk niet vaak tegen. Dit jaar hebben mijn collega's en ik nog geen diagnose eikelvergiftiging gesteld." ?

'Een extra afrastering kan helpen'

Met name het tannine-gehalte in eikels vormt een gevaar voor de koe.

FOTO: JASPER LENTZ